

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta

Yleiset huomiot koskien HE luonnosta

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta.

Omakotiliitto edustaa pientalo- ja vapaa-ajanasukkaita, ollen alan ainoa valtakunnallinen edunvalvoja. Omakotiliitto on sitoutumaton ja yleishyödyllinen kansalaisjärjestö, jossa on jäseniä lähes 70 000 (kotitaloutta), jotka kuuluvat noin 230 paikalliseen jäsenyhdistykseen. Tarjoamme monipuolisia palveluita, neuvontaa (kuten rakentaminen, energia-asiat, lakineuvonta, pihaneuvonta) ja tietoa asumiseen liittyvästä lainsäädännöstä.

Tuomme lausunrossamme esille huomioita pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden näkökulman esitykseen.

Taustaa

Ehdotuksen mukaan säädetään uusi laki fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta, jolla työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla pantaisiin täytäntöön muutettu päästökauppaa koskeva direktiivi (EU:n päästökauppadirektiivi2003/87/EC). Ehdotus koskee myös rakennusten erillislämmitystä, tieliikennettä ja eräiden muiden alojen päästökauppaa. Uuden päästökaupan toimeenpanosta vastaava viranomais Suomessa olisi Energiavirasto. Esityksen mukaan perustettava uusi päästökauppajärjestelmä on pitkälti yhdenmukainen voimassa olevan yleisen päästökaupan kanssa.

Omakotiliiton näkemyksiä

Omakotiliitto pitää erittäin tärkeänä huolehtia kansallisten erityispiirteiden huomioimisesta kansallisessa toimeenpanossa. Täytäntöönpanossa on huolehdittava kansallisen liikkumavaran käytöstä. Omakotiliiton näkemys on, että muutoksesta ei saa aiheutua lisärasitusta ja kohtuuttomia velvoitteita pientalo- ja vapaa-ajan asukkaille. Esityksen myötä päästökauppa tulee nostamaan fossiilisten polttoaineiden, kuten öljyn ja kaasun, hintoja. Tämä vaikuttaa suoraan omakotitalojen lämmityskustannuksiin, erityisesti öljylämmitteisissä taloissa. Asumiskustannusten jatkuvassa nousussa tämä on yksi lisärasite erityisesti pienituloisille kotitalouksille.

Suomen olosuhteissa on varmistettava, että lämmitysenergiaa on saatavilla ympärivuotisesti. Uuden päästökauppajärjestelmän myötä on huolehdittava, ettei synny huoltovarmuusriskejä, esimerkiksi markkinahäiriöt päästöoikeuksien saatavuudessa voisivat johtaa tilanteisiin, joissa polttoainetta ei olisi kotitalouksien ostettavissa. Tämä vaikuttaisi negatiivisesti sekä omakotitaloihin että vapaa-ajan asuntoihin, jotka ovat riippuvaisia fossiilisista polttoaineista talon lämmittämisessä.

Omakotiliitto näkee tärkeänä fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämisen, joka vähentää hiilidioksidipäästöjä ja edistää ilmastonmuutoksen torjuntaa. Tämä hyödyttää pitkällä aikavälillä kaikkia, myös omakotitalo- ja vapaa-ajan asukkaita, puhtaamman ympäristön kautta.

Omakotiliitto painottaa, että nyt on huolehdittava erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten tilanteesta. Esimerkiksi ikääntyvillä asukkailla investointikyvyn puute voi johtaa kohtuuttomaan tilanteeseen. Esimerkiksi valtioneuvoston periaatepäätöksessä fossiilisesta lämmitysöljystä luopumisesta (YM/2024/17, 11.4.2024) on tunnistettu, että öljylämmitetyissä kotitalouksissa suurin osa asukkaista on yli 65-vuotiaita. Heillä ei välttämättä ole taloudellisia mahdollisuuksia siirtyä kalliimpiin mutta ympäristöystävällisempiin lämmitysjärjestelmiin nopealla aikataululla. Toisaalta polttoaineiden mahdollinen hinnannousu uuden päästökaupan myötä lisää osaltaan näiden kotitalouksien taloudellista rasiusta. On myös hyvä huomata, että ilmastopäästöjä ei tule lisätä myöskään ennaikaisten investointien kautta, vaan tulisi hyödyntää laitteistojen tekninen käyttöikä mahdollisimman pitkään.

Omakotiliitto ehdottaa, että varmistetaan riittävän pitkät siirtymäajat, mahdollistetaan kotitalouksille erilaisia vaihtoehtoja päästöjen vähentämisessä ja luodaan riittävät tukimuodot erityisen haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille. Esimerkiksi öljylämmitteisten talojen on mahdollista jo nyt siirtyä käyttämään uusiutuvaa lämmitysöljyä kohtuullisen pienellä investoinnilla (öljylämmityskattilan päivitys vaihtamalla öljypolttimen liekinilmaisimen uuteen), mutta lämmitysöljy on noin 20–30 senttiä/litra kalliimpaa. Tähän tulisi rakentaa esimerkiksi määräaikainen polttoainetuki, jonka aikana kotitalous voi valmistautua seuraavaan tekniseen lämmityslaiteremonttiin. Tällä tukitoimella on mahdollista saavuttaa nopeasti lämmityksen osalta päästöttömyys noin 100 000 omakotitalossa, sillä tämän verran öljylämmitteisiä taloja arvioidaan myös edellä mainitussa valtioneuvoston periaatepäätöksessä tällä hetkellä olevan Suomessa.

Omakotiliitto huomauttaa valtioneuvoston periaatepäätöksen tunnistama asia, että nykyinen öljylämmityksestä luopumisen tuki on pääosin kohdistunut ylimpään tuloluokkaan. Omakotiliitto näkee, että nyt tarvitaan uusia taloudellisia tukitoimia öljylämmityksestä luopumisen jatkamiseksi ja vauhdittamiseksi, jotta nämä tukitoimet kohdistuvat haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin.

Omakotiliitto pitää myös tärkeänä, että valmistelusta ja päätöksistä tiedotetaan selkeästi kaikille sitä koskeville kohderyhmille ja tukimuodot on valmisteltava ajoissa ennen muutosten toimeenpanoa.

Jatkamme mielellämme yhteistyötä asiassa.

Kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander

toiminnanjohtaja

Ari Rehnfors

puheenjohtaja